

Met een fietsband aan een lange pvc-buis worden de drains aan de binnenkant van de dijk afgesloten.

Copyright foto

Beginnen met een schone lei

Het onder water zetten van land is een effectieve bestrijdingsmaatregel tegen aaltjes. Maar er komt nogal wat bij kijken. Jochum Mansholt is een van de weinige akkerbouwers met ervaring. „We wilden onze percelen toch al egaliseren en opnieuw indelen. Dan maar in één keer alles goed doen.”

Achter de dijk bij de familie Mansholt in Vierhuizen (GR) landt een groep eenden luid kwakend in het water van een ondergelopen perceel. „Ongelofelijk hoeveel leven er zit. Zelfs grote vissen”, zegt Jochum Mansholt. Toch is het nog geen twee maanden geleden dat hij dit 16 hectare grote perceel liet onderlopen. Tussen de speciaal hiervoor aangelegde dijkjes laat hij tot half oktober ongeveer een halve meter water staan, als bestrijdingsmaatregel tegen aardappelmoeheid.

„Over het algemeen kunnen we aardappelmoeheid op ons bedrijf aardig

onder controle houden”, zegt Mansholt. Maar aan deze kant van de dijk hebben we op bijna alle percelen wel eens *Globodera pallida* gevonden. En omdat we de percelen graag anders wilden indelen en egaliseren, leek het ons beter om eventuele besmettingen meteen op te ruimen. Als je toch bezig bent, dan maar in één keer alles goed doen.”

Overdwars

De percelen waarom het gaat, liggen in de Lauwersmeerpolder, een nog jonge polder die pas in 1969 is drooggelegd. Het buitenste deel

van de percelen bestaat uit zand, overlopend naar lichte klei richting de dijk, met hier en daar nog een zandkop. Destijds is ervoor gekozen om de percelen vanaf de dijk in de lengte aan te leggen, maar die indeling vindt Mansholt tegenwoordig minder gelukkig. „Natte jaren zijn lastig. Het komt regelmatig voor dat we stilstaan met rooien, terwijl we op de lichte perceelsdelen in principe prima terecht zouden kunnen. Vandaar dat we de percelen nu overdwars leggen, waardoor we straks lichtere en zwaardere blokken hebben.” De percelen worden stuk voor stuk onder handen genomen. Vorig jaar was het eerste

Copyright foto

Bedrijfsgegevens

De familie Mansholt heeft een 215 hectare tellend akkerbouwbedrijf in de Westpolder in Vierhuizen (GR). Hier telen ze 60 hectare pootaardappelen, zomer- en wintergranen voor vermeerdering, luzerne, suikerbieten en graszaad. De boerderij maakt onderdeel uit van het familiebedrijf Mansholt's Veredelingsbedrijf BV. Hierin neemt Jochum Mansholt geleidelijk het stokje over van zijn vader Rijkko. De pootgoedtak op het bedrijf bestaat hoofdzakelijk uit de teelt van S-pootgoed, dat ze vermeerderen voor Europlant. Mansholt verzorgt ook de teelt van miniknollen voor Europlant, in de kas op de tweede locatie, een boerderij verderop. Mansholt heeft naast de aardappelveredeling een dochteronderneming, Semundo. Deze graanveredelingstak staat op zichzelf en werkt nauw samen met Limagrain. De grondsoort op het bedrijf varieert van lichte klei tot zavel, met hier en daar uitschieters tot 11 en 43 procent afslibbaar.

perceel, van 13 hectare, aan de beurt. Eerst is de bouwvoor afgegraven, waarna de ondergrond is geëgaliseerd. Vervolgens is de toplaag teruggelegd. Daarna is het stuk vier maanden onder water gezet.

Leergeld

Sinds het verbod op chemische grondontsmetting neemt de belangstelling voor inundatie in de akkerbouw toe, maar voorbeelden zijn er nauwelijks. Mansholt kwam op het idee door de ervaringen van collega-akkerbouwer Frank de Schutter, die een paar boerderijen verderop woont. De Schutter zette vijf jaar geleden zijn eerste perceel onder water en knoopte er samen met PPO-agv en Agrifirm een onderzoek aan vast, wat er onder meer toe geleid heeft dat inundatie door de NVWA inmiddels erkend is als officiële bestrijdingsmaatregel tegen aardappelmoehoeid. Uit de monsternames bleek dat meer dan 99 procent van de larven van het aardappelcysteestaaftje de behandeling niet overleefde.

Mansholt noemt het een groot voordeel dat hij kan leunen op de ervaringen van zijn buurman. Bovendien kan hij enkele hulpmiddelen van hem lenen. „Inundatie is meer dan een dijkje aanleggen en de boel onder water zetten. Je hebt een stevige dijk nodig, je moet rekening

houden met golflslag, je moet je drains kunnen afsluiten, je moet voldoende water kunnen aanvoeren, enzovoort. We hebben vorig jaar veel geleerd.“

Golfbreker

Net als De Schutter heeft Mansholt het perceel na het egaliseren eerst ingezaaid met sareptamosterd, ook wel bekend als bruine mosterd. Die heeft hij vlak voor het onder water zetten geklepeld en ingespit. De biofumigatiemethode draagt bij aan de aaltjesdoding, is het idee. Alleen aan de randen van het perceel heeft hij ongeveer 50 meter ongemoeid gelaten; daar steekt nog steeds een strook afgestorven mosterd boven het water uit, om de dijk te beschermen tegen golflslag.

Het aanleggen van de dijk steekt nauw. Mansholt heeft het dit jaar al vroeg laten doen, zodat de grond de tijd had om te bezakken. Met behulp van de quad en een granulaatstrooiertje heeft hij het dijkje vervolgens ingezaaid met een grasmengsel, voor extra stevigheid.

Omdat de grond in en onder de dijk niet ontsmet wordt, moet die liefst vrij zijn van aardappelmoehoeid. Aan de kopse kanten van het perceel was dat eenvoudig. Aan de ene kant ligt de oude zeedijk en hoefde er

überhaupt geen grond te worden verzet. Aan de andere kant grenst het perceel aan een natuurgebied. Van het waterschap mocht Mansholt de berm naast het kavelpad tijdelijk even afgraven en gebruiken als dijk. Zolang hij die maar weer netjes teruglegt. Aan de twee lange zijden heeft hij grond van het perceel zelf gebruikt. Mansholt: „We hebben beide stroken intensief laten bemonsteren en daarin zijn geen levende larven gevonden.“

Fietsband

Om er voor te zorgen dat het water niet meteen wegzakt, moeten de drains worden afgesloten. Van De Schutter leent Mansholt speciaal voor dit doel gemaakte drainafsluiters. Dit is een soort fietsband aan een lange pvc-buis, met een ventiel eraan. Die worden zo ver in de drain gestoken dat ze onder de binnenste wand van het dijklichaam terechtkomen, waar ze worden opgeblazen. „Zou je de drains bij de sloot afsluiten, dan komt er te veel druk op het laatste stuk van de drain, waardoor je het gevaar loopt dat het water aan de andere kant water omhoog spuit“, licht Mansholt toe.

Waar hij aan moest wennen, is de hoeveelheid water die nodig is om het land onder water te zetten. Mansholt heeft vooraf met het waterschap overlegd over zijn plannen, om ►

Copyright foto

De familie Mansholt kweekt S-materiaal op uit stammen voor Europlant.

zich te verzekeren van voldoende water. Die samenwerking verloopt goed en dat is nodig ook. „In het begin sta je dagen te pompen, zonder dat er voor je gevoel wat gebeurt. Het duurt lang voordat de grond echt verzadigd is.“ Staat het land eenmaal onder water, dan is het een kwestie van bijhouden. In perioden zonder neerslag moet de trekker met pomp dagelijks een paar uur draaien.

In oktober laat Mansholt het water weer weglopen. Ook het aflaten van het water moet met beleid gebeuren. Met een buis onder de dijk door heeft Mansholt een soort 'stop' gecreëerd. Die zet hij straks in oktober een stukje open, waarna het water langzaam kan wegzakken. Zou hij de drains meteen open zetten, dan spoelen die vol met gronddeeltjes.

Is het water eenmaal weggezakt, dan blijft er een soort zeebodem over. Mansholt. „Daar blijven we zolang mogelijk af. Eerst moet het uit zichzelf openscheuren.“

Boerderij Fletum is het akkerbouwbedrijf dat onderdeel uitmaakt van familiebedrijf Mansholt's Veredelingsbedrijf BV.

Resultaten

Mansholt is blij met de resultaten van afgelopen seizoen. Hij heeft het perceel door de NAK officieel laten bemonsteren en die heeft het AM-vrij verklaard. Ook de gevolgen voor het perceel zelf vallen hem tot dusver

mee. De zomertarwe die nu op het perceel groeit, staat er op het oog prima bij. „Alleen op de plek waar de dijk heeft gelegen, was de grond nog erg vast. Daar zag je de wortels van de tarwe horizontaal groeien“, zegt Mansholt. De tarwe is met een Claydon-directzaaimachine gezaaid, met een trekker op banden van een meter breed. Onder de tarwe is een grasgroenbemester gezaaid, die na de oogst het land snel weer bedekt. Ook komt er nog compost op.

Op het perceel dat nu onder water staat, staan voor volgend jaar suikerbieten gepland.

Op basis van de ervaringen van De Schutter moet ook dat geen problemen opleveren.

„Zij haalden in het eerste jaar gewoon weer normale opbrengsten. Eigenlijk best bijzonder hoe snel de grond zich weer herstelt.“

De enige serieuze derving die Mansholt moet incalculeren, is dat er een jaar geen gewas op het perceel groeit. De akkerbouwer verwacht dat de totale kosten van de inundatie niet veel afwijken van die van zijn buurman. Die werden destijds berekend op 2.700 euro per hectare, inclusief 900 euro gederfde inkomsten uit een jaar geen tarwe telen. Een dure maatregel, maar niet als het voorkomt dat je er geen pootgoed op kunt telen.

Wellicht dat de teelt van de sareptomsterd nog geschrapt kan worden om de methode

wat goedkoper te maken, oppert Mansholt. Hij betwijfelt of de mosterd nodig is voor het bestrijdingsresultaat en het inspitten ervan kost vooral op de zwaardere perceelsdelen veel tijd en diesel.

Enmalig

Wat Mansholt betreft, is inundatie een eenmalige maatregel. Nu hij met een schone lei kan beginnen, verwacht hij dat hij aardappelmoeheid goed onder controle kan houden. Een belangrijk onderdeel in de strategie op het bedrijf is het telen van AM-resistente rassen. De Mansholts telen voor Europlant 17 pootgoeddrassen, waaronder de rassen Ivetta en Ribera, die beide een brede resistentie bezitten tegen aardappelmoeheid. Ze streven ernaar om dergelijke rassen ongeveer een vijfde van hun pootgoedareaal te laten uitmaken. Door percelen goed te volgen in de tijd houden ze zicht op eventuele besmettingen. Op die manier proberen ze te verklaren hoe besmettingen zijn ontstaan en kunnen ze resistente rassen optimaal inzetten. Daarnaast experimenteren ze momenteel met tagetes en aardappel als vanggewas. De jonge akkerbouwer prijst zich gelukkig dat hij ruim in de grond zit. „We zijn altijd op een rotatie van op 1 op 4 gebleven en dat willen we graag zo houden. Bij 1 op 3 zijn de risico's nou eenmaal groter.“ Ook schoon werken is een vanzelfsprekendheid. Machines van besmette grond gaan niet eerder naar een ander perceel voordat ze zijn schoongespoten. „We doen wat we kunnen, maar helemaal in de hand heb je het nooit.“

Mansholt tuurt over het water naar het verderop gelegen perceel. Daar ligt het grootste perceel, van 23 hectare. „Die gaat volgend jaar onder water en dan is alle grond achter de dijk aan de beurt geweest.“ ■

Copyright foto